

ἐκαμπτε τὰ δένδρα, ἡ βροχὴ ἐξηκολούθει πίπτουσα ραγδαίως, ὁ δὲ κεραυνὸς ἐμυκάτο εἰς τοὺς οὐρανοὺς.

Ἦδυνήθηεν νὰ διακρίνω ἐπὶ τέλους τὸ ἄψυχον σῶμα τοῦ λόρδου Λουδοβίκου.

Τέσσαρες νεανίαι, κομψότατα ἐνδεδυμένοι, ὠχροὶ ἐκ τῆς φοικῆς, ἔχοντες τοὺς βοστρύχους κεκολλημένους ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ὡς ἐκ τῆς βροχῆς ἔφερον αὐτὸν εἰς τὸν πύργον.

Εἶχον ἀπολιθωθῆ πράγματι ὑπὸ τῆς σκηνῆς ταύτης. Ἐνόμιζον ὅτι ὠνειρευόμην. Ἔμεινον καθηλωμένοι ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως ἀνίκανοι νὰ κινηθῶ, ὅπταν ἤκουσα νὰ μὲ καλῶσι μεγαλοφώνως: «Κύριε Οὐίλσον! ποῦ εἶναι ὁ κύριος Οὐίλσον; Δι' ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ποῦ εἶναι ὁ κύριος Οὐίλσον; βοήθειαν! βοήθειαν!»

Εἰσήλθον εἰς τὸν πύργον. Φεῦ! τὰ πάντα ἤσαν ἀνωφελῆ. Οὐδὲν ἠδυνάμην νὰ πράξω διὰ τὸν λόρδον Λουδοβίκου! Ὁ κεραυνὸς ἀποδερματίσας καὶ μαυρίσας ἐλαφρῶς τὸ πρόσωπόν του, τὸν ἔπληξεν εἰς τὸ στήθος. Ἴδου τὸ πᾶν! Ὁ θάνατος ὑπῆρξεν ἀκαριαίως.

Εἰσελθὼν εἰς τὴν αἴθουσαν προσεκλήθηεν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν του:

— Κύριε Οὐίλσον! κύριε Οὐίλσον! ἔλθετε εἰς τὴν μητέρα! ἀμέσως εἰς τὴν μητέρα!

Ἐτρεῖξα εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα. Εἰσελθὼν εἰς τὸν θάλαμον τῆς μαρκησίας, εὗρον τὴν δυστυχεῖ γυναῖκα παραπαίουσαν, κραυγάζουσαν δι' ὅλης τῆς δυνάμεως τῶν πνευμένων της, ἀποσπῶσαν τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς της, ἔχουσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς φρικωδῶς δισταλαμένους.

— Μάλιστα... τὸν βλέπω, τὸν βλέπω!... εἶναι ἀκόμη ἐκεῖ! Ἦλθεν ἐν τῇ τρικυμίᾳ ὡς ὁ ἀρχάγγελος τῆς ἰσχύος... Ἐπλήγηεν ἐν τῇ καρδίᾳ... Τετέλεσται. Λουδοβίκε! Λουδοβίκε! Λουδοβίκε!... Σὺ, διὰ τὸν ὁποῖον προσήνεγκον τὴν ψυχὴν μου... ἡμάρτησα εἰς τὸν Θεόν... ἐπέσυρα τὸν κεραυνὸν τῆς ἐκδικήσεώς σου... ποῦ εἶσαι;... ποῦ εἶσαι;... Νεκρός!... νεκρός!... νεκρός! μάλιστα, σὺ, εἰς τοὺς πόδας μου; ζωὴ μου! ὑπερηράνειά μου! ἀγαπητὴ υἱὲ μου!

Ἐφ' ὅσον δὲ αἱ ὕελοι τῶν παραθύρων ἔτρεμον ὑπὸ τῶν κρότων τοῦ κεραυνοῦ, κατὰ τοσοῦτον ἠῤῥαξαν ὁ τρόμος αὐτῆς καὶ ἡ μανία.

— Καὶ ἄλλο κτύπημα δι' ἐμέ;... Ἐρχομαι, ἔρχομαι! Θεὸς παντοδύναμε!... ἀπομακρύνάτε με... κρύψάτε με... προστατεύσατέ με κατὰ κατὰ τῆς ἐκδικήσεώς σου! Ἄ!

Καὶ ἐξέβαλε τὴν τρομεροτέραν κραυγὴν, ἣν ποτε ἤκουσα, ἀρπάσασα τοσοῦτον βιαίως τὴν Χόλδφαστ ἀπὸ τοῦ βραχίονος, ὥστε οἱ ὄνυχες αὐτῆς ἐφαίνοντο εἰσελθόντες εἰς τὴν σάρκα.

— Δαίμων!... Ἴδου αὐτὴ!... Συλλάβετέ την!... κρατήσατέ την!... Αὐτὴ ἠγόρασε τὸ δηλητήριον... αὐτὴ τὸ ἔριψεν... Εἶδον τὸ μει-

διάμα της!... Ἄ! ἡ ἀθλία!... ὁ δαίμων!... Τὴν εἶδον ὑπομειδιῶσαν ἐνῶ τὸ ἔρριπτεν! ὁ ταπεινὸς ὄφις τοῦ πειρασμοῦ! Συλλάβετέ την!... κρατήσατέ την!... Εἰς τὴν βάσανον! εἰς τὴν βάσανον!... Αὐτὴ μᾶς ἐδολοφόνησεν ὅλους! Αὐτὴ κατεδίκασε τὴν ἀθάνατον ψυχὴν μου!

Ἡ κυρία Χόλδφαστ κατὰπληκτος, ἀνίκανος νὰ διαφύγῃ τὴν θλίψιν τῆς περισφιγγοῦσης αὐτὴν χειρὸς, προσήλου τοὺς πεπλανημένους καὶ ἠλιθίους αὐτῆς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῆς μαρκησίας, ὡσεὶ εἶχε καταστῆ παράλυτος.

Προῦχώρησα πρὸς αὐτὴν.

— Κυρία Χόλδφαστ... κατηγορεῖσαι σοβαρῶς τῇ εἶπον. Ὑπάρχει τι σπουδαῖον. Λαίδη Μαρία, δύναμαι νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ ζητήσητε στρατιωτικὴν ἐπικουρίαν;

— Τί θέλετε νὰ εἴπητε, κύριε; ἀνέκραξεν ἡ Χόλδφαστ ὑπερηφάνως. Σᾶς παρκαλῶ, ἀφήσατέ με νὰ περάσω.

Ἄλλὰ τῇ ἀπέκλεισα τὸν δρόμον.

Ἡ μαρκησία ἐξηκολούθει ὠρουμένη ἀσυναρτήτους λόγους.

Ἦτο παράφρων.

Ἡ κυρία Χόλδφαστ συνελήφθη, ἐδικάσθη καὶ κατεδικάσθη. Ἀπεδείχθη ὅτι κατὰ τὴν ἐσπέραν τοῦ θανάτου τοῦ λόρδου Σαινζερμαίν ἤλθεν εἰς τὸ χημικὸν ἐργαστήριόν μου διὰ ν' ἀγοράσῃ παρὰ τῆς Ἰούδης τὸ δηλητήριον. Ἡ Ἰούδη ὠμολόγησε τὸ γεγονός μετὰ πολλὰς παρασιωπήσεις καὶ μακροὺς δισταγμούς.

Ὁ πύργος τοῦ Βρανδῶνος ἔμεινε κεκλεισμένος ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, διατελῶν μέχρι τῆς σήμερον κατ' ὀλοκληρίαν ἐγκαταλελειμμένος.

Ἄγνοῦ τί ἀπέγειναν αἱ νέαι δεσποινίδες. Νομίζω ἐν τούτοις ὅτι ἤκουσα, ὅτι οὐδὲν ἐπήνεγκε δι' αὐτὰς δίδαγμα τὸ τρομερὸν ἐκεῖνο δρᾶμα.

Ὁ γέρον μαρκησίας ζῆ ἀκόμη.

K^a MARSH.

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΒΙΡΤΖ ΕΝ ΒΡΥΞΕΛΛΑΙΣ

Ἡ ἐκ τῶν ταξιδίων ἡδονὴ δὲν τελειώνει εὐτυχῶς μετὰ τῆς θέας τῶν πραγμάτων, εὐτυχῆ στάτη δὲ εἶνε ἡ ἀνάμνησις καὶ εὐχάριστος ἡ διήγησις τῶν ὅσα τις εἶδε. Διὰ τοῦτο γράφω ὀλίγας λέξεις περὶ τοῦ μουσείου τοῦ ζωγράφου Βιρτζ, ὅπερ δὲν ἠμέλησα νὰ ἐπισκεφθῶ ἐν τῇ ὥρᾳ πόλει τῶν Βρυξελλῶν.

Ὁ Βιρτζ ἐγεννήθη ἐν μικρᾷ πόλει τῆς Βελγικῆς τῷ 1806. Υἱὸς ὢν ὑπαξιωματικοῦ τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ἐνεφορήθη τῶν μεγάλων ἐκείνων ἰδεῶν αἰτινας λαγαρίζουσι τὰς εὐγενεῖς ψυχὰς, ὡς ἡ φλοῦξ τὰ πολύτιμα τῶν μετᾶλλων. Διακριθεὶς δὲ ἤδη ἐν τῷ σχολείῳ διὰ τὰς καλλιτεχνικὰς αὐτοῦ διαθέσεις, προὐκάλεσε κατ' ὀλίγον τὴν προσοχὴν τῶν δυναμένων νὰ προστατεύσωσιν αὐτόν. Δὲν εἶνε τοῦ παρόντος νὰ ἐκθέσω τὰ κατὰ τὸν βίον αὐτοῦ ἐν ἀκριβεῖαι

πύρξος διηνεκῆς πάλῃ τῆς μεγάλης αὐτοῦ ψυχῆς κατὰ τῶν περιπετειῶν τῆς πενίας καὶ ἀτυχίας, ἀγῶν συνεχῆς τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ καλλιτέχνου κατὰ τῶν κοινῶν ἀπαιτήσεων τῆς μη-αντικεινῶς ζωῆς κοινωνίας. Εἰκοσαέτης ὢν μόλις, ἔγραψε τὸ ἐξῆς πρόγραμμα εἰς τοὺς νεαροὺς καλλιτέχνας· «Καθ' οὓς χρόνους, ἔλεγεν, ἡ μηχανικὴ ἐργασία προτιμᾶται τῆς ψυχικῆς ἐκφράσεως, ἐπείλομεν ἡμεῖς νὰ μιμώμεθα μετὰ θάρρους τὸν μέγαν Πουσσίνον, νὰ ζωγραφῶμεν διὰ τοῦς μεταγενεστέρους, παλιόντες δὲ κατὰ τῆς κοινῆς ἀφιλοκαλίας, νὰ ἐγκαρτερῶμεν εἰς τὴν πένιαν ἵνα γείνωμεν μεγάλοι καλλιτέχνηαι.» Μετὰ δὲ τινὰ ἔτη ἔγραψεν εἰς τινὰ τῶν φίλων του· «τὸ γράφειν μεγάλας εἰκόνας πρὸς κτῆσιν δόξης καὶ προσωπογραφίας πρὸς συνήρησιν τοῦ θού, τοιαύτη ἔσται ἡ ἀναλλοίωτος ἐνασχόλησις τῆς ζωῆς μου.» Ἡ δόξα! τοιοῦτον ἦτο τὸ ἰδεῶδες τοῦ καλλιτέχνου, ὑπὲρ αὐτοῦ ἠγωνίσθη καθ' ἅπαντα τὸν βίον, στεφόμενος καὶ πάσχων, εὐφημούμενος ἀλλὰ πονῶν, ἕως κατῶρθωσε τῷ 1850 παρὰ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργείου νὰ εἶρη τὸ μέσον πρὸς διαρκῆ ἐδραίωσιν τῶν περὶ δόξης ὀνειρῶν του. Τὸ ὑπουργεῖον ἀνέλαβε νὰ κτίσῃ ὑπὲρ τοῦ Βιρτζῆ ἐργαστήριον ὅπερ ὁ ζωγράφος ἔμελλε νὰ κοσμήσῃ διὰ τῶν ἤδη θαυμασθέντων ἔργων του καὶ τῶν ἄλλων ὅσα εἶχεν ἐν τῇ νῆ· μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὸ πολυτίμητον τοῦτο μουσεῖον ἔμεινε κτῆμα ἐθνικὸν καὶ τοιοῦτο εἶνε σήμερον, ἐν τῶν ἀρίστων ἐγκαλλωπισμάτων τῶν Βρυξελλῶν. Τὸ μουσεῖον τοῦτο, ἔνθα ὁ καλλιτέχνης εἰργάσθη μέχρι τοῦ θανάτου του, ἐπεληθόντος τῷ 1865, ἔπρεπε νὰ εἶνε μέγα ἵνα περιλαμβάνῃ τὰ τεράστια γεννήματα τοῦ ἰδιορρύθμου ἀνδρός. Εἶνε κατεσκευασμένον ἐκ πλίνθων, ἀλλ' εἶνε γραφικώτατον, οἰκοδομηθὲν κατὰ μίμησιν τῶν ἐρείπιων ἀρχαίου ναοῦ τῆς ἐν Ἰταλίᾳ Ποσειδωνίας. Ἐξώθεν τοῦ οἰκοδομήματος ὑψοῦνται κίονες οἰονεὶ βεβλαμμένοι ὑπὸ τοῦ χρόνου, ἐξέχοντες ἀπὸ τῶν τοίχων οὓς καλύπτει ὁ ἀειθαλῆς κισσὸς καὶ στεφάναι χλοερῶν κλημάτων.

Δὲν προτίθεμαι νὰ περιγράψω ἐνταῦθα καθ' ἕκαστα τὰ καλλιτεχνικὰ ἔργα, ἐν συνόλῳ ὄντα ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν, τὰ κοσμοῦντα τὸ μουσεῖον τοῦτο, ζωγραφίας, διαγράμματα, ἀγαλμάτια, εἰδῶλια. Εἶνε παράδοξος ἡ αἴσθησις ἣν ἐμποιεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ εἰσερχομένου εἰς τὴν εὐρυτάτην καὶ ὑψιστεγῆ αἴθουσαν ἡ θέα τῶν προϊόντων τοῦ δαιμονίου καλλιτέχνου. Μεγαλογραφίαι μυθολογικαὶ ἐκτείνονται κατὰ πλάτος καὶ μῆκος μέγα ἐπὶ τῶν τοίχων παρὰ μικρὰς ῥωπογραφίας ἃς θὰ ἠδύνατο νὰ σηκώσῃ ἡ χεὶρ παιδίου. Ἐδῶ ἐκπλήσσει τὸν ὀφθαλμὸν ἡ στιλπνότης ἐλαιηρῶν χρωμάτων, περαιτέρω ἀναπαύουσιν αὐτὸν αἱ ἀλαμπεῖς ἀποχρώσεις ἰδιορρύθμου ἐγκαυστικῆς. Τὴν μυθολογίαν διαδέχεται ἡ ἱστορία, ταύτην

αἱ ἠδοναὶ καὶ θλίψεις τοῦ καθ' ἡμέραν βίου, τὴν γραφικὴν ἢ γλυπτικὴν, τὸν καλλιτέχνην ὁ ποιητῆς, τὰ ἔργα τὰ γεννηθέντα ἐκ μελέτης καὶ παρατηρήσεως αἱ δαιμόνια ἐμπνεύσεις νοῦ παραδόξου, τὰ πρωτοφανῆ αἰσθήματα ψυχῆς ἀλλοκότου. Τὸ μέγα μόλις ἐπρόφθασε νὰ ὑψώσῃ τὴν διάνοιαν τοῦ θεωμένου καὶ αἴφνης οὓτος μετατίθεται διὰ τοῦ μαγικοῦ χρωσῆρος τοῦ Βιρτζῆ εἰς τι καθημερινὸν ἰδιοτρόπως ἐκφραζόμενον, τὴν δὲ σφοδρὰν συγκίνησιν καὶ τοὺς ἀνησυχούς παλμούς τῆς παθαινομένης καρδίας ὑποκερῶν μειλίχως ἀστεία ἐπίνοια μὴ ἀναμενομένη. Ἄν δὲν ἦτο τολμηρὸν νὰ ἐκφραζόνται ψυχικαὶ αἰσθήσεις δι' ὄρων γραμματικῶν, θὰ ἔλεγον ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ θεατοῦ εὐρίσκεται διηνεκῶς ἐν ὀσμύρῳ σχήματι αἰσθημάτων.

Μήτηρ τις πτωχὴ ἐξῆλθεν ἵνα κατέλθῃ εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπανερχομένη δὲ εἰς τὸ πτωχικὸν αὐτῆς οἶκημα, εὐρίσκει καιομένην τὴν κοιτίδα ἐν ἣ τὸ ὠραῖον αὐτῆς βρέφος. Ἀφίνει ἀκουσίως νὰ πέσῃ ἀπὸ τὸ χερσῶν τῆς τὸ καλάθιον τῶν ἔψωνίων ἐν ᾧ εὐρίσκεται καὶ νεώνητον ἄθυρμα διὰ τὸ τέκνον. Μάτην σφίγγει εἰς τὰς ἀγκάλας τὸ νήπιον· εἶνε νεκρὸν.

Δύο βήματα παρέκει ἀγωνιᾷ, μόλις ἀνυψῶν τὸ διαχαῖνον κάλυμμα τοῦ φερέτρου καὶ ἀγρίως περιστρέφων τοὺς ὀφθαλμούς, νεκροφανῆς θν ἀσυλλόγιστος σπουδῆ τῶν οἰκειῶν εἶχεν ἐνταφιάσει προώρως.

Πόσον διαφέρει τῆς τρομερᾶς ταύτης εἰκόνης ἡ σκηνὴ ἔνθα ἐν τοπίῳ ἀνθηρῷ ὑπὸ τὴν σκιὰν δένδρων γηραιῶν παίξει ἀθῶως γυμνὸν βρέφος, κείμενον κατὰ γῆς. Ὅπόσον εἶνε ὑπερῆφανος ὁ πατήρ, ὁποση δὲ φιλαρέσκεια ἐνοῦται μετὰ τῆς τρομερᾶς στοργῆς τῆς μητρῶς.

Ἄλλα πάλιν αἰσθήματα καταλαμβάνουσι τὴν ψυχὴν πρὸ τῆς θέας τῆς ἐλαιογραφίας δι' ἧς ὁ καλλιτέχνης ἠθέλησε νὰ τιμήσῃ τὸν ὑπὲρ πατρίδος θάνατον. Ἐν μέσῳ μάχης αἱματηρᾶς ὁ υἱὸς ἔππεσε σφίγγων τελευταῖον ἤδη ἐπὶ τοῦ στήθους τὴν σημαίαν τῆς πατρίδος, ἡ δὲ μήτηρ κρατεῖ στέφανον ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τοῦ φιλοπατρίδος υἱοῦ, ἀλλὰ μετὰ πάθους τοιοῦτου, ὥστε περιμένομεν νὰ ἴδωμεν αὐτὴν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν πίπτουσαν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ καὶ χύνουσαν χειμάρρους δακρύων.

Ἄλλ' ἂν ἐν ταύτῃ τῇ εἰκόνι παρίστανται παρ' ἀλλήλοις τὸ πάθος καὶ τὸ κλέος, ἐν ἄλλῃ σκηνῇ εὐρίσκομεν ἀντιμέτωπον τὸν θάνατον καὶ τὴν ζωὴν. Κόρη νεαρά, φαιδρὰ, πλήρης χάριτος, καλλονῆς καὶ ζωῆς, ἴσταται πρὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ θεατοῦ, ὅστις θαυμάζει τὰ ὠραῖα αὐτῆς μέλη, τὴν πλουσίαν τῆς κόρης ξανθὴν κόμην ἣν στέφουσι ἀνθη τοῦ ἀγροῦ. Ἐκείναι δὲ προσβλέπει σκελετὸν ἀπαίσιον ὅστις εἶνε ἐστημένος πρὸ τῆς εἰκόνης παρὰ τὸν τοῖχον τοῦ μουσεῖου, φέρων δελτίον ἐφ' οὗ γέγραπται· ἡ ὠραία Ροζίνα.

Ἄλλ' εἶνε ἴσως ἔτι φρικτοτέρα ἢ εἰκὼν ἐκείνη ἐν ἣ παρίσταται γυνὴ δυστυχῆς, ἥτις ἔγεινε μήτηρ, τίς οἶδε πῶς, ἥτις πολλὰ ἔπαθεν, ἐκείνη καὶ τὸ τέκνον, ὑπὸ τοῦ φύχους, τῆς πείνης, τῆς συμφορᾶς. Τώρα εἶνε τρελή· καὶ μὲ τὸ βλέμμα τῆς τὸ παράφορον, αὐτὴ φρίττουσα, ἀλλ' ἀσυνειδήτως ἐγκληματοῦσα κατεκεράματις τὸ ἴδιον τέκνον. Συσπειρομένη ἐν τινι γωνίᾳ κρατεῖ τὸ ἐσπαραγμένον βρέφος ἐντὸς ῥάκους καθημαγμένου καὶ ὑψώνει τὴν πορφυρὰν ὑπὸ τοῦ αἵματος μάχαιραν ὡς ἐν θριάμβῳ. Γέλως ὅστις δὲν περιγράφεται ἐκχύνεται ἐπὶ τῆς μορφῆς τῆς ἀτυχούς, διὰ δὲ τῶν μελανῶν αὐτῆς χειλέων διαφαίνονται ὀδόντες λευκότατοι. Ἄγνοσιτε ὁπότερος εἶνε μᾶλλον ἄξιος οἴκτου, τὸ νεκρὸν βρέφος ἢ ἡ ἀλλόφρων μήτηρ.

Ἐν ᾧ δὲ διέτρεχον τὴν πινακοθήκην μεταπηδῶν ἀπὸ αἰσθήματος εἰς αἰσθημα, ἠπόρησα διὰ τὴν ἀπροφυλαξίαν, εὐχάριστον ἄλλως διὰ νεαρῶν ὀφθαλμοῦς, μεθ' ἧς πολυθέλητος τις καὶ μειδιῶσα γυνή, ἴσως τις τῶν οἰκείων τοῦ φύλακος τοῦ μουσείου, ἤνοιγε κατὰ τὸ ἡμισυ θύραν τινὰ εἰς τὸ βάθος τῆς πινακοθήκης, ἐν ᾧ εἶχε καθειμένην τὴν κόμην καὶ γυμνοὺς τοὺς βραχίονας καὶ τοὺς ὤμους. Ἦτο οὕτω νέα, τὸ μειδιάματά της οὕτως ἐκλυσιχθὲν καὶ οἱ ὀδόντες οὕτω λευκοί, ὥστε ἀφῆκα τοὺς πίνακας τοῦ ζωγράφου πρὸς στιγμήν, ἵνα θαυμάσω τὴν ζωσαν ἐκείνην βελγίδα. Ἐπλησίαζον ἡ θύρα δὲν ἐκλείσθη, ἐπλησίασεν ἔπειτα καὶ φίλος τις μεθ' οὗ ἐθαύμαζον τὰ ἔργα τοῦ καλλιτέχνου, ἀλλ' ἡ θύρα ἔμενε πάντοτε ἡμιάνοικτος καὶ ἡ κόρη ἐκεῖ πάντοτε μειδιῶσα, πάντοτε χαρίεσσα, ἡμίγυμνος ἀκόμη. Ὅτι θὰ ἦτο δι' ἓνα μόνον ἄνδρα θελκτικόν, ἐνώπιον δύο καθίστατο ἀναιδὲς, ἀλλ' ἐνώπιον πολλῶν, διότι προσῆλθον ἔπειτα καὶ ἄλλοι καὶ ἐγὼ εἶχον ἤδη πλησίασει ἔτι μᾶλλον, ἐνώπιον πολλῶν, ἐνώπιον πάντων τῶν θεατῶν ἦτο ἐπιτυχὲς, διότι... καὶ ὁ τοῖχος καὶ ἡ θύρα καὶ ἡ ἡμίγυμνος νεάνις ἦτο ἀρίστη καὶ φυσικωτάτη τοιχογραφία.

Ἐπανελάθον μετὰ πλείονος θαυμασμοῦ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἔργων τοῦ καλλιτέχνου. Εἶδον ἔργα κολοσσαῖα ἐμπνευσθέντα ὑπὸ τῆς μελέτης τῶν δημηρικῶν ἐπῶν, ἔχοντα ἕκαστον διαστάσεις μέτρων πολλῶν, ἐν οἷς τὰ σώματα εἶνε γιγάντων καὶ τὰ συναίσθημα τῆς ψυχῆς ἐκδηλοῦνται διὰ ῥυτίδων καὶ πτυχῶν κολοσσαίων. Ὁ Ὀμηρος εἰπὼν τὸ μέγας μεγαλωστί ἐκεῖνο εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐφαντάσθῃ τὸ σῶμα τοῦ ἥρωός του μεγαλειότερον τῶν πλασμάτων τῆς γραφίδος τοῦ Βίρτζ. Οἱ Ἕλληνας καὶ οἱ Τρῶες ἐρίζοντες περὶ τοῦ πτώματος τοῦ Πατρόκλου ἔχουσιν ὕψος Τιτάνων. Ἡ εἰκὼν ἡ παριστώσα τὸν Πολύφημον καταβιβρώσκοντα τοὺς ἐταίρους τοῦ Ὀδυσσεῶς ἔχει ὕψος μὲν ὑπὲρ τὰ ἑννέα μέτρα, πλάτος δὲ περὶ τὰ ἑπτὰ. Ἐν τῇ κολοσσαίᾳ

ταύτῃ ζωγραφίᾳ ὁ δημηρικὸς Κύκλωψ παρίσταται κλίνων πρὸς τὴν γῆν, ἀν' ἀπεφάσιζε νὰ ὑψωθῇ ὀρθὸς θὰ διερρήγγυε τὴν στέγην τοῦ μουσείου καὶ θὰ ἐχρειάζετο πολὺ ἀκόμη ὕψος ἵνα σταθῇ ὄλος. Μόνος ὁ πούς αὐτοῦ ἔχει μήκος δύο μέτρων ἀπὸ τοῦ μεγάλου δακτύλου μέχρι τῆς πτέρνας. Ἐλαιογραφία τις παριστώσα τὴν ἀποστασίαν τῶν δαιμόνων κατὰ τοῦ οὐρανοῦ ἔχει ὕψος ἑνδεκα μέτρων καὶ ἡμίσεος καὶ πλάτος ὀκτώ μέτρων. Οὐδ' ἔγκειται ἡ ἀξία τῶν ἔργων τοῦ καλλιτέχνου ἐν μόνῳ τῷ μεγέθει· κυριωτάτη δὲ ἀρετὴ τῶν πλείστων εἶνε ἡ ἠθικὴ ἰδέα καὶ ἡ διαπνέουσα αὐτὰ ψυχὴ. Ἡ πατρὶς καὶ ὁ ἔλεος, ἡ λατρεία τῶν ἀγαθῶν τῆς εἰρήνης καὶ τὸ κατὰ τοῦ βροτολοιοῦ πολέμου καὶ τῶν πολεμικῶν ἀνδρῶν μῖσος, τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ πεποιθήσις περὶ τοῦ μεγέθους τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦ, παντοῖα ἄλλα αἰσθήματα τρυφερὰ, μεγάλα, γενναῖα, ἰδιότροπα ἐξεπράσθησαν ὑπὸ τῆς θερμῆς τοῦ καλλιτέχνου φαντασίας καὶ τοῦ ζωηροῦ αὐτοῦ χρωστήρος διὰ ζωγραφικῶν ἀξιολόγων. Ἡ ἐξῆς ζωγραφία εἶνε ἡ ἀρίστη ἱστορία τοῦ χορικοῦ ἄσματος τῆς Ἀντιγόνης πολλὰ τὰ δεινὰ κοῦδὲν ἀνθρώπου δεινότερον πέλει. Νεανίας καλλιμορφος καὶ μεστός ἀγερῶχου φρονήματος ἄγει διὰ τῶν ἀέρων ὀμάδα τινὰ ἀνθρώπων οἵτινες πλησιάζουσι νὰ φθάσωσιν εἰς τοὺς ἀστέρας. Ἄλλοι δὲ τινες μείναντες ἐν τῇ γῇ δεικνύουσι τὰ διάφορα αἰσθήματα ἐκπλήξεως, θαυμασμοῦ, χαρᾶς καὶ ὑπερφροσύνης ἅτινα ἐμπνέει εἰς αὐτοὺς τὸ θέαμα τοῦτο, δι' οὗ ἠθέλησεν ὁ καλλιτέχνης νὰ παραστήσῃ τὴν μέλλουσαν δύναμιν τῆς ἐπιστήμης. Κάτω δὲ τῆς ζωγραφίας ταύτης ἔγραψεν ὁ μεταλαορρήμων Βίρτζ τὰ ἐξῆς: «Ὅταν ὁ ἄνθρωπος, πλήρης πεποιθήσεως εἰς τὸν μέγαν αὐτοῦ προσρισμὸν, θὰ ἔχη λησμονήσει τὰ μικρὰ πράγματα τὰ πασχολοῦντα σήμερον ἔτι αὐτὸν, ὅταν διὰ τῶν σοβαρῶν αὐτοῦ μελετῶν, διὰ τῶν ἀπειροπληθῶν αὐτοῦ ἀνακαλύψωσιν ἡ φύσις θὰ ἔχη γείνει ὑπὸ ἡμῶν εἰς τὴν φωνὴν του, τότε τὸ πνεῦμά του θὰ κυριαρχήσῃ τοῦ μεγάλου αἰθέρος, θὰ ἐγκαθιδρύσῃ ἐν αὐτῷ τὴν κατοικίαν του, θὰ ψάψῃ τῶν ἀστέρων διὰ τοῦ δακτύλου, ἀπλήστως δὲ πάντοτε ποθῶν μεγαλεῖον καὶ δύναμιν, θὰ φθάσῃ εἰς τοσοῦτον ἰσχύος, ὥστε, ἐκπληρῶν τοὺς πόθους αὐτοῦ, νὰ καταστρέψῃ τοὺς μυρίους ἐκείνους κόσμους οἵτινες κυλινδρῶνται ἐν τῇ ἀπεράντῳ ἐκτάσει τῶν οὐρανῶν.» Αἱ λέξεις αὗται καὶ ἡ μεγαλοφροσύνη ἡ διαπνέουσα τὴν ζωγραφίαν ἣν ἀνακλύουσιν εἶνε ἡ σαφεστάτη ἐρμηνεῖα τοῦ δαιμονίου νοῦ τοῦ καλλιτέχνου, ἀνακρῦττοντος τὴν μέλλουσαν παντοδυναμίαν τοῦ

1. Λέγομεν ἱστορίας, καὶ προτείνομεν νὰ λέγονται οὕτως, ὡς ἐλέγοντο ὑπὸ τῶν πατέρων ἡμῶν κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας καὶ ὡς ποῦ ἔτι καὶ σήμερον καλεῖ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς, τὰς ὑπὸ τῶν Φράγκων καλουμένας illustrations.

ἀνθρώπου· πῶς νὰ μὴ κηρύξωμεν ἀληθῶς πανί-
σχυρον τὸν ἀνθρώπινον νοῦν ὅταν κατορθῶν
νῆρῃται μετὰ τοσαύτης ἐπιμονῆς καὶ μεγαλο-
φροῦνίας τὴν ἰδίαν ἀδυναμίαν; Ἡ αὐτὴ δὲ ἰδέα
τοῦ προσεχοῦς μεγάλου πολιτισμοῦ τοῦ μέλ-
λοντος πανσθενοῦς ἀνθρώπου ἐνέπνευσε τὴν ὡ-
ραίαν ζωγραφίαν τὴν ἐπιγεγραμμένην τὰ πρά-
γματα τοῦ παρόντος θεωρούμενα ὑπὸ τῶν ἀν-
θρώπων τοῦ μέλλοντος. Παρίσταται δ' ἐν αὐτῇ
οικογένειά τις τῶν τοιούτων ὑπερανθρώπων ἀν-
θρώπων τοῦ μέλλοντος, οἵτινες θὰ ζήσωσιν ἄνευ
προλήψεων, ἄνευ πολέμων, ἄνευ ἀναγκῶν, ἐν
εἰρήνῃ καὶ ἐλευθερίᾳ. Ὁ πατὴρ κρατεῖ ἐπὶ τῆς
παλάμης καὶ δεικνύει εἰς τὴν σύζυγον καὶ τὸ
τέκνον, οἷονεὶ μικρότατα ἀπρηχαιωμένα σκεῦη
παραδόξων χρόνων παρελθόντων, τὰ ὄργανα καὶ
τὰ κειμήλια τοῦ σημερινοῦ ψευδοπολιτισμοῦ,
τὰ πυροβόλα καὶ τὰ σκῆπτρα, τὰ παράσημα,
τὰς σημαίας τῶν φατριῶν καὶ αὐτὰς τὰς θριαμ-
βευτικὰς ἀψίδας. Πάντα ταῦτα θεωρεῖ ὁ καλλι-
τέχνης ἀθύρματα παιδῶν οὐπω ἀνθρωθέντων.
Ἐλησμόνησε δὲ μόνον ἓν τι, ὅτι ὅταν ὁ μέλλων
τοῦ ἀνθρώπου ψυάσῃ τῶν ἀστέρων, θὰ παύσῃ
ἴσως καὶ ζωγραφῶν καὶ ὅτι ἀφανίζων τὴν ἀπει-
ρίαν τῶν κόσμων θὰ συναφανίσῃ καὶ τὰ λαμπρὰ
πλάσματα τῆς φαντασίας αὐτοῦ τοῦ Βέλγου ἀ-
ριστοτέχνου.

Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ Βιρτζέχων χρωστῆρα ποι-
κίλον καὶ πολύχρονον, φαντασίαν δὲ ἰδιότροπον,
μεγαλοφυᾶ, πολλάκις δὲ νοσηράν. Τὰ δὲ πλά-
σματα αὐτοῦ ἐνίοτε δὲν ἀπέιχον πολὺ τοῦ ἀλ-
λοκότου καὶ παραδόξου. Τοιαύτη δὲ μάλιστα
εἶνε ἡ τρίπτυχος ζωγραφία ἡ παριστώσα τὰς
σκέψεις καὶ ὁράματα κεφαλῆς ἀποκοπείσης, ἧς
αὐτὸς ὁ καλλιτέχνης ἠρμήνευσε τὰς ἐμπνεύσεις
δι' ἀναλύσεως γραφείσης ὑπὸ τὴν εἰκόνα. Τὴν
διήγησιν ταύτην, ὁμοιάζουσαν πρὸς τὰ τερατο-
λόγια ἔργα τοῦ Ἀμερικανοῦ Ἐδγάρ Πόου, ἀνα-
γράφωμεν ἐνταῦθα ὅλην μεταφράζοντες πιστῶς,
ἵνα γνωρισθῇ καὶ τὸ ὕφος τοῦ ποιητοῦ, ἀφ' οὗ
διὰ τῶν ἀνωτέρω ἐπειράθημεν νὰ δεῖξωμεν τὸν
καλλιτέχνην καὶ δώσωμεν ἀμυδρὰν τινα ἰδέαν
τῆς περιέργου ταύτης τῶν Βρυξελλῶν πινακο-
θήκης.

Τῶν τριῶν μερῶν τοῦ τριπτύχου ἕκαστον πα-
ριστάνει τὴν κατάστασιν καὶ τὰ δράματα τῆς
ἀποκοπείσης κεφαλῆς καθ' ἓν τῶν τριῶν πρῶ-
των λεπτῶν μετὰ τὴν κατατομίαν.

«Πρῶτον λεπτόν.—Ἐπὶ τοῦ ἱκρίωματος.

»Ἐπ' ἐσχάτων ἔτι κεφαλαί τινες ἔπιπτον
ὑπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου. Κατὰ τὴν περι-
στασιν ταύτην εἰς τὸν ποιήσαντα ταύτας τὰς
ζωγραφίας ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα νὰ ἐνεργήσῃ ἐρεῦνας
περὶ τοῦ ἐξῆς ζητήματος:

Ἡ ΚΕΦΑΛΗ ἢ ΑΠΟΚΟΠΕΙΣΑ ΤΟΥ ΚΟΡΜΟΥ
ΔΙΑΤΗΡΕΙ ΕΤΙ ΕΠΙ ΤΙΝΑ ΔΕΥΤΕΡΑ ΛΕΠΤΑ
ΤΗΝ ΔΥΝΑΜΙΝ ΤΟΥ ΣΚΕΠΤΕΣΘΑΙ;

»Ἐπεταὶ ἡ διήγησις πειράματος γενομένου
πρὸς λύσιν ταύτης τῆς ἀπορίας.

»... Συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ κ. Χ. καὶ τοῦ
κ. Δ., πεπειραμένου περὶ τὰ μαγνητικὰ πειρά-
ματα, εἰσῆλθον εἰς τὸν ὑπὸ τὸ ἱκρίωμα χώρον,
ἐκεῖ δὲ παρεκάλεσα τὸν κ. Δ. νὰ μεταχειρισθῇ
τὰ νεώτερα μέσα ἅτινα ἔκρινεν ἀρμύδια ἵνα με
φέρῃ εἰς σχέσιν μετὰ τῆς ἀποκοπείσης κεφαλῆς.
Ὁ δὲ κ. Δ. συναινέσας ἐποίησέ τινας παρα-
σκευάς, μεθ' ὧ ἐπεριμείναμεν οὐκ ἄνευ συγκινή-
σεως τὴν πτώσιν ἀνθρωπίνης κεφαλῆς.

»Μόλις δὲ ἡ μοιραία ὥρα ἐσήμανε καὶ ἡ φρι-
κτὴ κοπίς, κλονήσασα διὰ τῆς πτώσεως αὐτῆς
ὅλην τὴν μηχανὴν, κατέρριψε κυλινδουμένην
διὰ τοῦ φρικώδους ἐρυθροῦ σάκκου τὴν κεφαλὴν
τοῦ καταδικασθέντος.

»Τὴν στιγμήν ταύτην ἡ κόμη ἡμῶν ἀνωρθώθη,
ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχε πλέον καιρὸς πρὸς ἀποχώρη-
σιν. Ὁ κ. Δ. ἐλάβετο τῆς χειρὸς μου, κατεχο-
μένου ὑπὸ τῆς μαγνητικῆς του ἐπιδράσεως, καὶ
ὀδηγήσας με πρὸς τὴν παλλομένην κεφαλὴν μοὶ
εἶπε: «τί αἰσθάνεσθε; τί βλέπετε;» Ἡ συγκί-
νησις μ' ἐμπόδισε νὰποκριθῶ ἀμέσως, ἀλλὰ πά-
ραυτα, κατεχόμενος ὑπὸ ταραχῆς ἐκτάκτου, ἀ-
νεκραύγασα: «Φρικτόν! ἡ κεφαλὴ σκέπτεται.»
Ἡθέλησα τότε νὰ ἐκφύγω τὰ αἰσθήματα τὰ κα-
τέχοντά με, ἀλλ' ἤμην προσηλωμένος ὡς ὑπὸ
τὸ βάρος δεινοῦ ἐφιάλτου. Ἄρα ἡ κεφαλὴ τοῦ
καταδικασθέντος ἔβλεπεν, ἐσκέπτετο, ἔπασχεν.
Καὶ ἐγὼ ἔβλεπον ὅ τι ἔβλεπεν, ἐνόουν ὅ τι ἐσκέ-
πτετο, ἐστάθμιζον ὅ τι ὑπέσφεν. Πόσον χρόνον
διήρκεσεν ἡ θέσις αὕτη; Τρία λεπτά, μοὶ εἶπον.
Ἄλλὰ βεβαίως ὁ καταδικασθεὶς ἐπίστευσεν ὅτι
παρήλθον αἰῶνες τρεῖς.

»Ὅτι πάσχει ὁ ἀνθρώπος ὁ καθ' αὐτὸν τὸν
τρόπον φονευθεὶς οὐδενὸς ἀνθρώπου γλῶσσα δύ-
ναται νὰ παραστήσῃ. Ἐνταῦθα δὲ θὰ περιορι-
σθῶ ἀναγράφω τὰς ἀσυνεπεῖς, πολλάκις ἀτά-
κτους ἀπαντήσεις ἃς ἀπεκρίθη εἰς τὰς ἐρωτήσεις
τὰς ἀποταθείσας μοι καθ' ἓν στιγμήν εὐρυκλό-
μην οἷονεὶ ἐν ταυτότητι μετὰ τῆς ἀποτομεί-
σης κεφαλῆς

»Ἐπονται αἱ ἀποκρίσεις αὗται:

»Θόρυβος φρικτὸς περιθουθεὶ τὴν κεφα-
λήν του, ὁ θόρυβος τῆς κοπίδος τῆς καταπι-
πτούσης.

»Ὁ κατάδικος πιστεύει ὅτι κεραυνὸς κατέπε-
σεν ἐπ' αὐτοῦ καὶ ὄχι ἡ κοπίς.

»Παράδοξον πρᾶγμα! ἡ κεφαλὴ εὐρίσκειται ἐν-
ταῦθα, ὑπὸ τὸ ἱκρίωμα, καὶ ὅμως πιστεύει ὅτι
εὐρίσκειται ἔτι ἄνω ἀποτελοῦσα μέρος τοῦ σώ-
ματος καὶ περιμένουσα πάντοτε τὴν πληγὴν ἧ-
τις θὰ χωρίσῃ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ κορμοῦ.

»Φρικτὴ πνιγμονή!

»Ἀδύνατος πλέον ἢ ἀναπνοή!

»Ἡ κατάστασις αὕτη προέρχεται ἐκ τῆς ἐμ-
φανίσεως χειρὸς ὑπερανθρώπου, γιγαντιαίας, ἡ-

τις βαρύνει ὡς βουνοὺς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ τραχήλου.

»Ἡ ἀσφυξία καθίσταται βιαιότερα.

»Ἡ τερατώδης χεὶρ βαρύνει πάντοτε περισσότερο.

»Ὁ κατάδικος ἀποπνίγεται.

»Νεφέλη πυρὸς διέρχεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του.

»Τὰ πάντα εἶνε ἐρυθρὰ καὶ σπινθηροβολοῦσι...

»Ἡ ἀνίλειος χεὶρ κατῶρθωσε νὰ σφίγῃ τὸν λαιμὸν ἔτι βιαιότερον.

»Ὁ κατάδικος νομίζει ὅτι παλαίει κατ' αὐτῆς, ζητεῖ δὲ νὰπαλλαγῇ αἱ χεῖρες αὐτοῦ προσκολλῶνται εἰς τὴν τρομερὰν ταύτην χεῖρα, συσπῶνται, δάκνονται, καταξεσχίζονται... Μάταιοι ἀγῶνες!

»Ὅποια θέσις, πρὸς θεοῦ! αἱ πλευραὶ τοῦ λαιμοῦ ἠνώθησαν ὑπὸ τῆς πίεσεως... Τετέλεσται!...

»Ἡ ἀγρία, ἡ ἀπάνθρωπος αὕτη χεὶρ τίς εἶνε λοιπόν; Ὁ πάσχων ἤδη τὴν ἀνεγνώρισε... ἡ πορφύρα καὶ ἡ βασιλείος μαλλωτὴ δορὰ ψάουσι τῶν δακτύλων αὐτῆς.

»ὦ! βάσανοι ἔτι φρικωδέστεραι ἐπίκεινται.

Δεύτερον λεπτόν—ὑπὸ τὸ ἰκρίωμα.

»Ἡ πίεσις κατέστη ἀποτομή.

»Ἢδη πρῶτον ὁ καταδικασθεὶς ἔχει συνειδησιν τῆς θέσεώς του.

»Μετρεῖ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν του τῶν πυρίνων τὴν ἀπόστασιν τὴν χωρίζουσαν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ σώματος καὶ λέγει καθ' ἑαυτὸν ταῦτα· «ἡ κεφαλή μου ἀληθῶς ἀπεκόπη.»

»Ἦώρα δὲ αὐξάνει τῆς παραληρήσεως ἡ δύναμις καὶ ἡ ἐνέργεια.

»Ὁ θανατωθεὶς φαντάζεται ὅτι ἡ κεφαλή του καίει καὶ στρέφεται περὶ τὸν ἄξονά της, ὅτι ὁ κόσμος κατακρημνίζεται καὶ κυλινδεῖται μετ' αὐτῆς, ὅτι ῥευστὸν φωσφορικὸν περιδινεῖται περὶ τὸ κρανίον του. Ἐν μέσῳ δὲ τοῦ φρικτοῦ τούτου πυρετοῦ σκέψις ἄφρων, ἀπίστευτος, ἀνήκουστος ἐπικρατεῖ ἐν τῷ θνήσκοντι τούτῳ ἐγκεφάλῳ.

»Τίς θά το ἐπίστευεν; Ὁ ἀνὴρ οὗτος οὐδ' ἡ κεφαλή εἶνε ἀποτεμνημένη καταλαμβάνεται ἔτι ὑπὸ τινος ἐλπίδος· τὸ μένον αἷμα ταρασσεται, κινεῖται καὶ χύνεται δρμητικὸν μετὰ μανίας εἰς πάσας τὰς φλέβας, εἰς πάντα τὰ ὄργανα τῆς ζωῆς, ἵνα προσκολληθῇ πάλιν εἰς αὐτὰ.

»Κατὰ ταύτην τὴν στιγμὴν ὁ θανατωθεὶς νομίζει ὅτι τείνει τὰς σπασμωδικὰς καὶ μεστάς μανίας χεῖράς του πρὸς τὴν ἐκπνεύσαν κεφαλήν του.

»Δὲν ἐξεύρω τί σημαίνει ἡ φανταστικὴ αὕτη κίνησις. Περιμείνατε... Ἐννοῶ... Φρίκη!

»ὦ! Θεέ μου, τί λοιπόν εἶνε ἡ ζωὴ ὡς διαφιλονεικεῖται οὕτω μέχρι τῆς τελευταίας αἱματος σταγόνος;...

»Αἱ λοιπόν! ἡ κίνησις αὕτη εἶνε τὸ ἐνστικτοῦ τὸ ἄγον ἡμᾶς νὰ ἐπισπεύσωμεν τὴν ἀρωγὴν τῶν ἡμετέρων χειρῶν πρὸς πληγὴν χαίνουσαν· ἡ κίνησις αὕτη γεννᾶται ὑπὸ τῆς ιδέας, τῆς φρικτῆς ιδέας νὰ θέσωμεν πάλιν τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τὸν κορμὸν, ἵνα διατηρήσωμεν ἔτι ὀλίγον αἷμα, ὀλίγην ζωὴν!

». . . . Αἰσθάνομαι καχεξίαν ἔκτακτον, ἐπιθυμῶ νὰ τελειώσῃ αὕτη ἡ ἀγωνία. . .

»Ἢδη ἔρχονται ὀδύνη ἀλλοῖαι, ὀδύνη ἠθικαί. Μορφαὶ πολλαὶ παρίστανται πρὸ τοῦ καρατομηθέντος καὶ ὑποβάλλουσιν αὐτῷ ταύτας τὰς σκέψεις·

«Βλέπω τὸ φέρετρόν μου, μὲ θέτουσιν εἰς αὐτὸ, μυριάδες σκολήκων μὲ περιμένουσιν ἐν αὐτῷ ἵνα με καταφάγωσιν.

»Οἱ ἰατροὶ μὲ περιστοιχίζουσι καὶ θεωροῦσι τὸν λαιμὸν μου· γίνεται ἀναμφιβόλως χάριν μελέτης. Καὶ οἱ δικασταὶ μου παρίστανται, ἀλλ' ἀπώτερον, ἐν ὥρα ἰαίθουση. . . Βλέπω αὐτοὺς καθημένους ἡσύχους παρὰ τὴν τράπεζαν λαλοῦσι περὶ πραγμάτων ἀδιαφόρων. Ἄλλ' εἶνε δυνατόν!

»Σήμερον ἤδη θά εὐρίσκωμαι ἐν τῷ νοσοκομείῳ, τοῦλάχιστον ἡ κεφαλή μου· θά κάμωσιν ἐπ' αὐτῆς παραδοξότατα πειράματα· θανάτωμασι τὰς σάρκας μου· θά συρρεύσωσι περίεργοι πολλοί. Σήμερον ἤδη θά γείνη καὶ ἡ ταφή μου· δὲν θάκουσθῶσιν ὑπὲρ ἐμοῦ δεήσεις. Οἱ τυχόντες ἐκεῖ θά φύγωσι καὶ θά φοβηθῶσι.

»Βλέπω τοὺς οἰκέτους μου· ἡ γυνή μου ἀπέθανεν, ἀπέθανεν ἐκ λύπης, τὰ δὲ τέκνα μου τὴν περικυκλοῦσι καὶ τὴν θρηνοῦσι.

»Μάτην καλῶ αὐτὰ νὰ με βοηθήσωσιν ὀλίγον ἵνα προσκολληθῶ τὴν κεφαλὴν μου εἰς τὸν λαιμὸν, λέγων, ὅτι ὁ χρόνος ἐπείγει, ὅτι θά εἶνε παραπολὺ ἄργα, ὅτι τὸ αἷμα διηνεκῶς ῥεεῖ· δέν μου ἀκούουσιν. Ἢδη τὰ βλέπω μακρότερον· τί πράττουσιν ἐκεῖ; Γονυπετοῦσι πρὸ ἀνθρώπων ὅτινες φαίνονται γελῶντες καὶ χόρρευόντες.

»ὦ! Θεέ μου! ἐπαιτοῦσιν ἄρτον.

»Τὸ νεώτατον τῶν τέκνων μου ἔμεινεν ἐγ' ἡ γῆς μου. ὦ! πῶς τὸ ἀγαπῶ αὐτό· ἐκείνο εἶνε ἡ ξανθὴ του κόμη καὶ βοστρυχώδης, αἱ μικραὶ του στρογγύλαι καὶ ῥόδινοι παρειαί. . . Τὸ πτωχόν με βλέπει, μοὶ προσμειδᾷ καὶ θέλει νὰ με φιλήσῃ. Τρεῖς τὸ εἶλυσσα πρὸς τὸν κόλπον μου ἵνα τὸ καταφιλήσω, τρεῖς αἱ κεφαλαί μας μάτην ἀπεπειράθησαν νὰπαντηθῶσιν. Οἱ μοι! ἡ ἑτέρα αὐτῶν ἦτο παραπολὺ μακρὰν.

»Ἢδη ἀπομακρύνεται ἐκπέμπον κραυγὰς φρίκης. Θεωρεῖ τὰς μικρὰς του χεῖρας, φοινῶ χθείσας ἐκ τῆς ἐπαφῆς τοῦ λαιμοῦ μου.»

». . . Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ θανατωθέντος συνεστράφησαν ἐν τῇ καθιμαχμένῃ αὐτῶν κόγχῃ. . . Προσηλώθησεν εἰς τὸν οὐρανόν. Νομίζε

δὲ ὅτι βλέπει τὸν ἄπειρον θόλον τοῦ οὐρανοῦ
σχιζόμενον εἰς δύο μέρη, ἀνοιγόμενα ὡς μεγά-
λας αὐλαίας. Ὅπισθεν δ' αὐτῶν παρουσιάζεται
εἰς βάθος ἄπειρον κάμινος πυρίνη ἔνθα φαίνον-
ται οἱ ἀστέρες βυθίζόμενοι καὶ τηκόμενοι διὰ
παντός. Νομίζει ὅτι ὁ ἀήρ διαθρέχεται ὑπὸ κο-
νωροῦ πυρίνου οὔτινος ἕκαστος κόκκος ἀντι-
στοιχεῖ πρὸς ἓν του ἄλλου. Ἐν δὲ τῷ μεγάλῳ
περιλαμπεῖ αἰθέρι βλέπει σκιάν σκοτεινὴν, ἄ-
μορφον ἥτις ἀνὰ πάντα τῆς καρδίας παλαμὸν
προχωρεῖ ἀύξανομένη ἐκ δὲ τῶν πνευμόνων τοῦ
παραδόξου τούτου φάσματος ἀντηχοῦσι μυστα-
ροὶ καρχασμοὶ ἐπιμηκυνόμενοι καὶ μεταβαλλό-
μενοι βαθμηδὸν εἰς φθόγγους θρηνώδεις καὶ ἀπο-
πνιγμένους. Σκότος μέγα ἐξαπλοῦται παντα-
χόρως. Τὸ μέλαν φάσμα ἔψαυσε τῶν ποδῶν τοῦ
θανατωθέντος· ἐκεῖνος δ' αἰσθάνεται αὐτὸ ἐξα-
πλούμενον καὶ βαρύνον ὡς μόλυβδον ἐπὶ πάν-
των τῶν ἀποψυχαινομένων μελῶν του... Ὁ-
λον τὸ σῶμα ἀπεγρανιτώθη.

»Ὁ θάνατος ἐπῆλθεν...

»Ἄλλ' ὄχι, ἀκόμη.

Τρίτον λεπτόν.—Ἐν τῇ αἰωνιότητι.

»Δὲν ἐπῆλθεν ἀκόμη ὁ θάνατος· ἡ κεφαλή σκέ-
πεται ἔτι καὶ ἀλγῆι. Ἀλγηδὼν πυρὸς φλέγον-
τος, ἀλγηδὼν μαχαίρας σπαραττούσης, ἀλγη-
δὼν δηλητηρίου ναρκούντος, ἀλγηδὼν μελῶν
πριονιζομένων, ἀλγηδὼν σαρκὸς καταλειπινο-
μένης καὶ κατατριβομένης, ἀλγηδὼν μελῶν ἐψη-
νομένων ἐπὶ φλογὸς ἀνεπαροῦς δι' ἐλαίου ζέον-
τος, ἀλγηδὼν ἐπιληψίας, λύσης, τετάνου. Πάν-
τα ταῦτα τὰ δεινὰ ἠνωμένα δὲν δύναται νὰ
παράσχωσιν ἔννοιαν τῶν ἀλγηδόνων τοῦ θανα-
τωθέντος. Πότε λοιπὸν θὰ τελειώσωσιν αἱ φοβε-
ραὶ αὐταὶ βάσανοι;

»Ἀμφιβολία φρικώδης παγώνει ἐνταῦθα τὸν
θανατωθέντα ὅστις φρίσσει. Ἄρα ἀπέθανεν ἤδη
καὶ αἱ ὀδύνας αἷς ὑπομένει εἶνε ἄρα αἱ ὀδύνας αἷς
πέπρωται νὰ πάσχη πάντοτε, καθ' ὅλην τὴν
αἰωνιότητα ἴσως;

»Τρομερὰ σκέψις! Ἡ νέα φάσις εἰς ἣν ἤδη εἰσ-
ῆλθεν δὲν ἐνέχει πλέον καμμίαν τῶν συναισθή-
σεων ἀνθρώπου ζῶντος. Τὰ πάντα ἤδη ἀναγγέλ-
λουσι τὴν παρουσίαν κόσμου ἀγνώστου. Αἱ νε-
φέλαι ἐκεῖναι ἐν τῷ ἀπέριφῳ, αἱ ἀπαίσιτοι ἐκεῖναι
λάμπει αἱ ἀσύστατοι καὶ δραπέτιδες, τέλος ὅ-
λον ἐκεῖνο τὸ χάος ἔνθα παλαίουσιν ἀπαύστως
τὰ στοιχεῖα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, ἔνθα
πλήθος πραγμάτων φοβερῶν ἐπαναλαμβάνεται
ἐν διηνεκεῖ κυλινδρική κινήσει, πάντα ταῦτα
εἶνε ἄρα ἡ μέλλουσα κατοικία ἔνθα μέλλει νὰ
πλανᾶται μετὰ θάνατον αἰωνίως ἡ ἡμετέρα ψυχὴ;

»Τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ ταλαίπωρος ὁ ὀδυνώ-
μενος ἐνδιατρίβει ἔτι περὶ τὰ γήϊνα.

»Βλέπει ἐν γωνίᾳ σκοτεινῇ τὸ πτώμα του
σπῆόμενον καὶ σκελετευόμενον, ἔπειτα δὲ, τοῦθ'

ὑπερ εἶνε δρατὸν μόνον εἰς πνεύματα ἄλλου κό-
σμου, βλέπει πῶς τελοῦνται τὰ μυστήρια τῆς
μεταμορφώσεως. Πάντα τῆρια τὰ συγκροτοῦν-
τά ποτε τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὰς θειάδεις, ἀμμω-
νικὰς ἢ ἀλκαλικὰς οὐσίας, πάντα ταῦτα τὰ
βλέπει ἀποχωροῦντα ἐκ τῶν ἀποσημειμένων σαρκ-
ῶν του καὶ συντελοῦντα ἔπειτα εἰς τὴν γένε-
σιν ἄλλων ζωϊκῶν οὐσιῶν. Ἀπώτερον δὲ ὁ κα-
ρατομηθεὶς βλέπει πίπτουσαν εἰς βάραθρον φλο-
γῶν τὴν δυσώνυμον λαίμηπτόμον μετὰ τῶν δη-
μίων του.

»Ἄλλὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο ὄραμα προῆλθεν
ἄρα ἐκ τῆς προγνωστικῆς ἐκείνης δυνάμεως ἥ-
τις ἰδιάζει εἰς τοὺς θνήσκοντας; Ἄν ἡ φρι-
κτὴ μηχανὴ τοῦ Γυλλοτίνου ἔμελλέ ποτε νὰ
ἐκλείψῃ ἐκ τοῦ κόσμου, εἴη εὐλογημένος ὁ θεός!

»Ἦδη δὲ τὰνθρώπινα ἀφανίζονται ἀπὸ τῶν
ὀφθαλμῶν τοῦ καρατομηθέντος· φαίνονται χανό-
μενα κατ' ὀλίγον εἰς τὰ σκότη νυκτὸς βαθυτά-
της, ὑπολείπεται δὲ μόνον ἔτι ἀτμὸς ὀμιχλώ-
δης, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος ἀπομακρύνεται, ἐξασθε-
νεῖ, ἐκλείπει... Τὰ πάντα εἶνε μαῦρα... Ὁ
καρατομηθεὶς ἀπέθανεν.

»Ἐν ταῖς τελευταίαις ταύταις φαντασίαις
τινὲς μὲν ἐμβλέπουσι τὴν αἰωνίαν κόλασιν τὴν
ὀφειλομένην εἰς τὸν κακοῦργον· ἄλλοι δὲ ἀνθρω-
πικώτεροι νομίζουσιν ὅτι διορῶσιν ἐν τῇ με-
σαίᾳ νεφέλῃ τὴν ψυχὴν τοῦ θανατωθέντος λαμ-
βάνουσαν παρά τινος ἀγγέλου τὸν ἀσπασμὸν τῆς
εἰρήνης.»

Ἡ ἀνάλυσις αὕτη δίδει ἀμυδράν τινα ἰδέαν
τοῦ καλλιτεχνήματος τοῦ Βιρτζ, τοῦ περιεργο-
τάτου τῶν ἔργων τῶν κοσμούντων τὸ μουσεῖον
αὐτοῦ, χαρακτηρίζοντος ἄριστα εἶπερ τι καὶ
ἄλλο τὸν καλλιτέχνην, οὗτινος ἡ τέχνη ἦτο πα-
ράδοξον κρᾶμα φιλανθρώπου φιλοσοφίας, μεγα-
λεπηβόλου φαντασίας, ἀλλὰ καὶ νοσηρᾶς μανίας.

Σ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Αἱ ἀναμνήσεις εἶναι βᾶκτρον γήρατος,
ὡς αἱ ἐλπίδες πτέρυξ τῆς νεότητος.

Δις Βασιλεῦει, ὅστις* ὄχι τῶν λαῶν,
ἀλλὰ καὶ τῶν παθῶν του εἶναι κύριος.
Δ. Βερναρδάκης.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν Γαλλίᾳ ἐξοδεύονται κατ' ἔτος 336 ἑκα-
τομύρια κιλογράμμων ζαχαρέως. Ἡ αὐξη-
σις τῆς καταναλώσεως τοῦ προϊόντος τούτου
εἶνε, κατὰ μέσον ὄρον, 50 ἑκατομύρια ἀνὰ δέκα
ἔτη. Ἰδίως ὕλει τις ἐννοήσει τὸ καταπληκτι-
κὸν τῆς αὐξήσεως ταύτης ὅταν μάθῃ ὅτι κατὰ
τὰ 1700, δηλ. πρὸ ἑκατὸν ἑβδομηκοντα ὀκτώ
ἔτων, ἡ καταναλώσις ἐν ὅλῃ τῇ Γαλλίᾳ μόλις
ἀνήρχετο εἰς ἑκατομύριον.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο ἀντικείμενον